

Briuselis, 2025 m. spalio 15 d.
(OR. en)

13725/25

Tarpinstitucinė byla:
2020/0100 (COD)

ECOFIN 1320
CLIMA 435
FIN 1179
ENV 1006
ENER 523
COMPET 1009
CADREFIN 254
CODEC 1529
ECB
EIB

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. spalio 8 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2025) 628 final
Dalykas:	KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI dėl paskolų viešajam sektoriui priemonės įgyvendinimo 2025 m. pagal Teisingos pertvarkos mechanizmą tarpinio vertinimo, nurodyto Reglamento (ES) 2021/1229 17 straipsnyje

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 628 final.

Pridedama: COM(2025) 628 final

Briuselis, 2025 10 08
COM(2025) 628 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**dėl paskolų viešajam sektoriui priemonės įgyvendinimo 2025 m. pagal Teisingos
pertvarkos mechanizmą tarpinio vertinimo, nurodyto Reglamento (ES) 2021/1229 17
straipsnyje**

{SWD(2025) 287 final}

1. ĮVADAS

Paskolų viešajam sektoriui priemonė (toliau – PVSP arba Priemonė) yra trečiasis Teisingos pertvarkos mechanizmo (TPM) ramstis¹. Priemonė buvo nustatyta 2021 m. liepos mėn. Reglamentu (ES) 2021/1229² (toliau – PVSP reglamentas), siekiant padėti veiksmingai ir socialiai sąžiningai pasiekti Sąjungos 2030 m. klimato srities tikslą ir poveikio klimatui neutralumo iki 2050 m. tikslą.

Bendrasis Priemonės tikslas – spręsti dideles socialines, ekonomines ir aplinkos problemas, kylančias vykdam perėjimą ir siekiant: i) ES 2030 m. klimato ir energetikos sričių tikslai ir ii) Reglamente (ES) 2021/1119 nustatytas tikslas ne vėliau kaip iki 2050 m. užtikrinti poveikio klimatui neutralumą ES³. Priemonė skirta ES teritorijoms, nurodytoms Komisijos patvirtintuose teritoriniuose teisingos pertvarkos planuose (TTPP).

Konkretus Priemonės tikslas – padidinti viešojo sektoriaus investicijas, kuriomis tenkinami TTPP nurodytų teritorijų plėtros poreikiai, sudarant palankesnes sąlygas finansuoti projektus, kurie nesugeneruoja pakankamai pajamų jų investicinėms išlaidoms padengti.

Paramą pagal Priemonę, kaip mišrią priemonę, sudaro paskolos ir dotacijų komponentas. Priemonė, kuriai skirta 1,3 mlrd. EUR ES dotacijų, nuo 6 iki 8 mlrd. EUR paskolų iš Europos investicijų banko (EIB) ir apytikriai 6 mlrd. EUR įnašo iš kitų šaltinių, 2021–2027 m. laikotarpiu siekiama sutelkti 13,3–15,3 mlrd. EUR viešųjų investicijų.

Remiantis PVSP reglamento 17 straipsniu, atliktas Priemonės tarpinis vertinimas ir Europos Parlamentui ir Tarybai pateikiama to tarpinio vertinimo ataskaita.

PVSP tarpinį vertinimą sudarė keli etapai. Kvietimas teikti informaciją buvo skelbiamas laikotarpiu nuo 2024 m. vasario 2 d. iki 2024 m. kovo 1 d. 2024 m. balandžio mėn.–2025 m. sausio mėn. „T33 Srl“ ir „Prognos AG“ atliktu pagrindžiamuoju tyrimu vertinimą papildė literatūros apžvalga, konsultacijos su suinteresuotaisiais subjektais, pokalbiai, apklausos ir atvejų tyrimai. Be to, Reglamentavimo patikros valdyba (RPV) dalyvavo 2024 m. gruodžio 16 d. vykusiam pradinės grandies posėdyje, o vėliau – 2025 m. gegužės 14 d. posėdyje. 2025 m. gegužės 16 d. ji pateikė teigiamą nuomonę apie vertinimą ir rekomendacijas. Vertinimas užbaigtas 2025 m. Komisijos tarnybų darbiname dokumente pateikta išsamia ataskaita.

Šioje ataskaitoje pateikiami pagrindiniai Priemonės tarpinio vertinimo metu nustatyti faktai ir išvados. Prie jo pridodamas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, kuriame vertinama, koku mastu Priemonė yra veiksminga, efektyvi ir nuosekli, kuria ES pridėtinę vertę ir tebėra aktuali.

¹ Teisingos pertvarkos mechanizmą sudaro trys ramsčiai: 1) Teisingos pertvarkos fondas, 2) speciali sistema pagal programą „InvestEU“ ir 3) viešojo sektoriaus paskolų priemonė. Pastarajai skirta ši ataskaita.

² 2021 m. liepos 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1229 dėl paskolų viešajam sektoriui priemonės pagal Teisingos pertvarkos mechanizmą ([Reglamentas 2021/1229 – LT – EUR-Lex](#)).

³ 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1119 kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktas) (<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj/lit>).

2. PRIEMONĖS TARPINIO VERTINIMO APIMTIS

Pagal PVSP reglamento 17 straipsnio 2 dalį tarpinio vertinimo tikslas – įvertinti PVSP įgyvendinimą ir jos galimybes pasiekti PVSP reglamento 3 straipsnyje nustatytus tikslus. Visų pirma jame turėtų būti vertinama:

- a) koku mastu pagal Priemonę suteikta Sąjungos parama padėjo tenkinti teritorijų, įgyvendinančių teritorinius teisingos pertvarkos planus, poreikius;
- b) kaip buvo atsižvelgta į 4 straipsnyje nurodytus horizontaliuosius principus;
- c) ar yra poreikis atlikti poveikio lytims vertinimą;
- d) kaip taikomos 9 straipsnyje išdėstytos tinkamumo sąlygos ir kaip buvo įvykdytos matomumo pareigos;
- e) remiantis Priemonės lėšomis remiamais projektais, koku mastu Priemonė padėjo siekti Reglamento (ES) 2020/852 9 straipsnyje nustatytų aplinkos tikslų⁴.

Be konkrečių vertinimo reikalavimų, nustatytų pirmiau ir PVSP reglamente, ir laikantis Geresnio reglamentavimo gairių, tarpinis vertinimas apima penkis geresnio reglamentavimo vertinimo kriterijus: i) veiksmingumą; ii) efektyvumą; iii) nuoseklumą; iv) ES pridėtinę vertę; v) aktualumą.

Vertinimas apima Priemonę nuo PVSP reglamento įsigaliojimo dienos, t. y. 2021 m. liepos 14 d., iki 2025 m. sausio 31 d. ir yra skirtas visoms ES valstybėms narėms, visų pirma TTPP nurodytoms teritorijoms.

Šis tarpinis vertinimas atliekamas ankstyvame įgyvendinimo etape ir jame daugiausia dėmesio skiriama veiklai ir jos rezultatui, nes dar negalima įvertinti rezultatų ir poveikio. Rezultatų ir ilgalaikio poveikio vertinimas bus įtrauktas į galutinį vertinimą, kurį pagal PVSP reglamentą (17 straipsnio 3 dalį) reikia atlikti ne vėliau kaip iki 2031 m. gruodžio 31 d.

3. VERTINIMO METODIKOS APŽVALGA

Atliekant vertinimą pateiktos išvados grindžiamos dviem pagrindiniais komponentais. Pirmia, jis grindžiamas vidaus ekspertinėmis žiniomis ir dokumentais. Antra, vertinimas grindžiamas pagrindžiamojo tyrimo, kurį užsakė Komisija ir kurį parengė konsorciumas, sudarytas iš „T33 srl“ ir „Prognos AG“, rezultatais. Pagrindžiamajame tyrime, kuris buvo atliekamas nuo 2024 m. balandžio mėn. pabaigos iki 2025 m. sausio mėn., derinami įvairūs metodai (dokumentų peržiūra ir (arba) dokumentų analizė, apklausa, pokalbiai ir atvejų tyrimai), skirti atsakymams į vertinimo klausimus pateikti.

Atliekant šį vertinimą buvo parengta intervencijos logika ir vertinimo matrica. Matricoje vertinimo kriterijai susieti su intervencijos logika, o pagrindiniai elementai panaudoti mokslinių tyrimų klausimams parengti.

⁴ 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/2088 ([Europos Parlamento reglamentas \(ES\) 2020/852](#)).

4. PAGRINDINIAI TARPINIO VERTINIMO METU NUSTATYTI FAKTAI IR IŠVADOS

Šiame skirsnyje apibendrinami vertinimo metu nustatyti faktai ir išvados dėl PVSP tarpinio vertinimo pagal penkis Geresnio reglamentavimo gairėse nustatytus veiksmingumo, efektyvumo, nuoseklumo, ES pridėtinės vertės ir aktualumo kriterijus.

4.1. Veiksmingumas

Nuo daugiamečio kvietimo teikti pasiūlymus paskelbimo 2022 m. liepos mėn. iki 2025 m. sausio 31 d. gauti 46 projektų pasiūlymai, 30 iš jų (65 proc.) buvo pripažinti tinkamais ir priimtinais, o 17 iš jų buvo PVSP vertinimo komiteto atrinkti finansuoti. Tikimasi, kad pagal pateiktus atrinktus projektus bus sutelkta apie 228 mln. EUR dotacijų, t. y. 17 proc. dotacijų komponento biudžeto, ir 1,4 mlrd. EUR visų investicijų, įskaitant dotacijas, paskolas ir papildomus finansavimo šaltinius.

Reikalavimus atitinkančias paraiškas pateikė pareiškėjai iš Graikijos, Švedijos, Prancūzijos, Čekijos, Nyderlandų, Lenkijos, Ispanijos, Latvijos ir Airijos, bet ne iš likusių valstybių narių. Priemonės panaudojimui poveikį daro keli veiksniai, įskaitant, be kita ko, dubliavimąsi su kitais finansavimo šaltiniais, pagal kuriuos tos pačios rūšies investicijoms siūlomos didesnės bendro finansavimo normos, valdžios institucijų administracinius gebėjimus, brandžių projektų portfelių prieinamumą, galimų pareiškėjų finansinius suvaržymus ir projektų, kuriems skiriamos kitų ES fondų lėšos, neatitikimą reikalavimams, nes pagal PVSP yra sąlyga, kad PVSP projektai negali būti remiami pagal kitas Sąjungos programas.

Kiti sunkumai, su kuriais susiduria galimi PVSP paramos gavėjai, yra susiję su i) minimalia EIB tiesioginio skolinimo riba ir ii) reikalavimais paramos gavėjams gauti EIB bendrąsias paskolas, o tai gali būti didelė kliūtis patekti į rinką savivaldybėms, vykdančioms mažus projektus ir turinčias ribotus administracinius gebėjimus, dėl kurių jos negali imtis koordinuojamojo vaidmens. Komisija ir EIB ėmėsi įvairių priemonių padėčiai sušvelninti.

Įvertinti, kaip ateityje bus naudojama Priemonė, yra sudėtinga. Mažai tikėtina, kad per pirmąjį kvietimą teikti pasiūlymus bus panaudotas visas dotacijų biudžetas, o antruoju kvietimu teikti pasiūlymus (2026–2027 m.) galimybė suteikiama. Taip yra visų pirma dėl to, kad padidėjo informuotumas apie PVSP, o po 2025 m. nacionalinės dalys nebebus taikomos. Tačiau šiuo atžvilgiu lemiamas veiksnys bus kitų ES ir nacionalinių lėšų programavimo ar panaudojimo mastas.

PVSP įtraukus į TTPP sukurta aiški nuoroda, kuria nustatoma itin svarbi teisingos pertvarkos strategija, kurią pareiškėjai turėtų suderinti su PVSP ir į kurią turėtų būti daroma nuoroda jų paraiškose dėl PVSP. Be to, TTPP nustatytas pirmasis informuotumo apie PVSP didinimo etapas.

Dotacija pasirašytiems projektams padengė 5–18 proc. visų investicinių išlaidų, o paskola – 31–73 proc. išlaidų. Tai rodo, kad pagrindinis veiksnys, lemiantis PVSP vertę paramos gavėjams, yra EIB paskolos struktūra. Potencialūs pareiškėjai įvertins palūkanų normą, paskolos trukmę, finansavimo sumą ir bendrą EIB derybų dėl paskolos proceso veiksmingumą tenkinant jų poreikius, palyginti su komercinių bankų siūlomomis sąlygomis. Nors PVSP apskritai yra tinkama sudaryti palankesnes finansavimo sąlygas derinant EIB paskolas su ES dotacijomis, komerciniai bankai dažnai turi didesnių privalumų, susijusių su greitesniu paskolų tvarkymu, paprastesnėmis procedūromis ir nusistovėjusiais santykiais su klientais.

Konsultacinė parama, kurią EIB teikia pagal PVSP, teikiama per „InvestEU“ konsultacijų centrą. Iki 2025 m. sausio 31 d. vykdomos šešios užduotys, viena užduotis yra baigta. Jos apima įvairius sektorius, įskaitant energetikos, judumo, aplinkos ir socialines investicijas. Nors PVSP konsultacinė parama yra nemokama, pradinė paklausa buvo maža. Preliminarios išvados rodo, kad „InvestEU“ konsultacijų centro teikiama konsultacinė parama padėjo padidinti lėšų įsisavinimą ir paraiškų kokybę.

PVSP yra nauja priemonė, todėl komunikacijos ir informavimo veiksmai buvo labai svarbūs skatinant jos panaudojimą. Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su CINEA ir EIB, įvairiais bendrais veiksmais, skirtais kelių rūšių potencialiems paramos gavėjams, didino informuotumą apie PVSP. Pirminės išvados rodo, kad pastangos komunikacijos srityje buvo veiksmingos.

Nacionalinių valdžios institucijų parama PVSP įgyvendinimui skiriasi ir yra teikiama savanoriškai. Atrodo, kad nacionalinės valdžios institucijos dalyvauja PVSP, kai jos turi pakankamai administracinių gebėjimų ir (arba) mano, kad PVSP yra aktuali. Kai nacionalinės institucijos remia PVSP naudojimą, projektų paraiškos atrodo brandžios ir sėkmingos.

PVSP reglamento 4 straipsnyje nurodyti horizontalieji principai įgyvendinant ir valdant PVSP yra integruoti keliais būdais. PVSP pareiškėjų įsipareigojimas laikytis šių horizontaliųjų principų vertinamas atliekant pasiūlymų vertinimą ir juos įgyvendinant, teikiant periodines ataskaitas ir vykdant misijas vietoje. EIB taip pat vertina ir stebi visus projektus ir per tarpininkus vykdomas operacijas, remdamasis aplinkos, socialiniais ir valdymo kriterijais. Finansuojama tik ta veikla, kuri atitinka EIB tvarumo išsamaus patikrinimo reikalavimus.

Kalbant apie lyčių lygybę, kai kurie pasirašyti dotacijų susitarimai aiškiai apima lyčių aspekto integravimo požiūrį, o kituose tiesiogiai lyčių lygybės klausimai nėra sprendžiami. Kalbant apie apskaičiuotą pagal pasirašytus PVSP dotacijų susitarimus sukurtų darbo vietų skaičių, pareiškėjai deklaruoja, kad 50 proc. (2 870 iš 5 745) darbo vietų skirtos moterims. Paramos gavėjai mano, kad 52 proc. asmenų, kuriuos turėtų pasiekti pasirašyti PVSP projektai, yra moterys.

Kalbant apie indėlį siekiant aplinkos tikslų, reikalavimus atitinkančių sektorių įvairovė reiškia, kad kai kurie projektai yra tiesiogiai susiję su klimato politikos veiksmais, o kiti bus neutralaus poveikio klimatui arba bent nedarys reikšmingos žalos. Kai kurie teisingos pertvarkos projektai, kuriais tiesiogiai nesumažinamas išmetamas CO₂ kiekis, vis tiek gali būti naudingi siekiant aplinkos tvarumo. Keturiuose iš septynių PVSP remiamų projektų paraiškų teigiama, kad šiais projektais bus prisidedama prie išmetamo CO₂ kiekio mažinimo (numatoma, kad per metus išmetamo CO₂ kiekis sumažės 135 805 tonų). Kiti projektai turės tam tikrą poveikį aplinkai, pavyzdžiui, jais bus skatinama žiedinė ekonomika ir biologinė įvairovė.

Bendras PVSP stebėsenos sistemos trūkumas yra tas, kad bendrasis tikslas, konkretus tikslas ir pagal pagrindinius veiklos rezultatų rodiklius (PVRR) siektini tikslai šiuo metu nenustatyti. Tačiau atliekant šį vertinimą nustatyti kelių PVSP reguliavimo PVRR tikslai.

4.2. Efektyvumas

Pirmojo kvietimo teikti pasiūlymus paskelbimas buvo atidėtas dėl to, kad buvo vėluojama priimti TTPP, kurie buvo būtina PVSP paramos skyrimo sąlyga. Tai turėjo tiesioginį poveikį PVSP įgyvendinimo laikui ir veiksmingumui.

Dėl daugiamečio kvietimo pobūdžio, palyginti su kasmet skelbiamu kvietimu, buvo galima sumažinti dėl jo valdymo atsirandančią administracinę naštą ir užtikrinti visiems

suinteresuotiesiems subjektams nuspėjamą sistemą. Pasiūlymų teikimo terminai (kuriuos skiria vidutiniškai 4 mėnesiai) leidžia pareiškėjams reguliariai teikti paraiškas.

Kita vertus, laikoma, kad atskiros dotacijos ir paskolos paraiškų teikimo ir ataskaitų teikimo procedūros yra mažiau veiksmingos, palyginti su bendra paraiška dėl paskolos ir dotacijos.

PVSP įgyvendinimo analizė rodo, kad dotacijos vertinimas vidutiniškai užtruko apie du mėnesius, o sprendimas dėl dotacijos skyrimo priimtas per 6–13 mėnesių. Viso proceso trukmei daugiausia įtakos turi paskolos parametrų terminas dotacijos paraiškos pateikimo metu.

Šiam vertinimui surinktos informacijos nepakanka, kad būtų patvirtinta numatoma supaprastintos procedūros nauda, susijusi su su išlaidomis nesusijusio finansavimo naudojimu. PVSP supaprastinimo priemonių poveikis administracinėms išlaidoms nebuvo įvertintas dėl to, kad šiuo etapu gauta nedaug paraiškų ir pasirašyta nedaug dotacijų susitarimų. Tačiau su išlaidomis nesusijusį finansavimą ir didelę iš visos išankstinio finansavimo išmokos sumokėtos dotacijos procentinę dalį PVSP paramos gavėjai labai vertina iki šiol.

PVSP įgyvendinimui buvo naudingas sanglaudos politikos valdymo institucijų ir įgyvendinančiųjų institucijų tinklas, kuris jau veikia Komisijoje, ir viso EIB vietos biurų tinklas, kuris taip pat padėjo veiksmingai įgyvendinti PVSP.

Nors dar per anksti prognozuoti PVSP daugiklio (dotacijos sverto poveikio) vertę visam PVSP paketui, kuriame daugiausia dėmesio skiriant septyniems PVSP projektams, vidutinis investicijų ir PVSP dotacijos santykis siekia 12 – nuo 5,5 mažiau išsivysčiusiuose regionuose iki 21,3 labiau išsivysčiusiuose ir pereinamojo laikotarpio regionuose.

4.3. Suderinamumas

Trijų TPM ramsčių suderinamumas apibrėžtas TTPP, nors juose pateikiama nedaug informacijos apie PVSP. Nors daugelis valstybių narių mini PVSP reikalavimus atitinkančius sektorius, jiems dažnai trūksta konkretumo arba aiškios ramsčių sinergijos. Galiausiai nuoseklumas priklauso nuo pateiktų pasiūlymų, o ne nuo iš anksto nustatytos strategijos, o lanksti TTPP sistema leidžia įvertinti suderinamumą kiekvienu konkrečiu atveju.

PVSP ir EGADP, pagal kurią teikiamas finansavimas panašių rūšių investicijoms, suderinamumas priklauso nuo atsparumo ir ekonomikos gaivinimo planų ir TTPP galimo dubliavimosi ir papildomumo masto. Potencialūs pareiškėjai mano, kad EGADP yra patrauklesnė.

ES fondai pagal sanglaudos politiką (ERPF, ESF+ ir Sanglaudos fondas) taip pat iš dalies sutampa su PVSP tinkamumu sektoriams ir jiems taikomos palankesnės finansavimo sąlygos ir didesnės dotacijų bendro finansavimo normos. Jiems įgyvendinti taip pat prireikė valstybių narių valdžios institucijų, siekiančių laikytis griežtų išlaidų terminų ir reikalavimų, kad būtų galima pasinaudoti sanglaudos fondais, didelių programavimo pastangų. Apskritai tai taip pat turėjo įtakos jų suderinamumui su PVSP, nes atsirado ne tik priemonių sinergija, bet ir dubliavimasis. Kai įvairių ES finansavimo šaltinių patrauklumas analizuojamas remiantis jų dotacijų bendro finansavimo normomis, PVSP išstumiamą.

Dėl skirtingų finansavimo galimybių dubliavimosi galimiems paramos gavėjams ir koordinuojantiems subjektams kyla papildomų sunkumų, nes jie turi nustatyti kiekvienai investicijai tinkamiausią finansavimo priemonę ir suprasti, kaip veikia įvairūs ES fondai.

PVSP taip pat gali dubliuotis su nacionalinėmis programomis, pavyzdžiui, besidubliuojantis fondas Vokietijoje, kurio tikslai panašūs, o tai iš dalies galėtų paaiškinti ribotą PVSP įgyvendinimą šioje valstybėje narėje.

Apskritai tarp paskirstytų nacionalinių dalių ir PVSP paklausos yra neatitikimas. Nors visomis valstybių narių, kurių nacionalinės dalys yra didžiausios, nacionalinėmis dalimis vis dar galima naudotis, kitos valstybės narės, pavyzdžiui, Prancūzija, kuri išnaudojo savo nacionalinę dalį, galėtų pasinaudoti papildomais PVSP ištekliais.

Be PVSP konsultacinės paramos, kurią teikia programos „InvestEU“ konsultacijų centras, atitinkamų regionų viešieji subjektai vėl pradėjo teikti kelių rūšių techninę pagalbą, kurią Komisija apmokėjo pagal kitas Sąjungos programas, pavyzdžiui, techninės paramos priemonę ir iniciatyvą „JTP Groundwork“ (liet. „Teisingos pertvarkos platformos parengiamieji darbai“). Kadangi kai kurios konsultacinės paramos ir techninės pagalbos iniciatyvos vis dar vykdomos, o kitos neseniai baigtos, šiame etape negalima padaryti išvadų dėl iniciatyvų poveikio ir papildomumo. Yra įrodymų, kad informuotumo didinimo ir komunikacijos veikla, vykdyta teikiant PVSP konsultacinę paramą, ir kitos techninės pagalbos užduotys, kurias vykdė kiti konsultantai, padėjo gilinti žinias apie PVSP.

4.4. ES pridėtinė vertė

Preliminarūs atsiliepimai rodo, kad PVSP sukuria pridėtinę vertę, nes suteikia papildomų išteklių pertvarkos poreikiams teisingos pertvarkos regionuose patenkinti. Ši pridėtinė vertė suteikia naujų galimybių vietos viešiesiems subjektams finansuoti investicijas į teisingą pertvarką, o tai nebūtų įmanoma naudojant tik nuosavus išteklius vietos ir nacionaliniu lygmenimis.

PVSP dotacijos poveikis projektų įgyvendinimui tebėra neaiškus, nes skirta nedaug dotacijų, tačiau jos poveikis priklauso nuo kelių veiksnių, pavyzdžiui, tikslios PVSP bendro finansavimo normos arba dotacijos dydžio. Kuo didesni yra šie veiksniai, tuo didesnis numatomas dotacijos poveikis.

Be to, dotacija naudojama kaip papildomas finansavimas projektų aprėpčiai išplėsti, galbūt užtikrinant socialiai vertingų, bet kitaip nepelningų komponentų įtraukimą. PVSP konsultacinėmis paslaugomis gerinamas projektų vykdymas, nes gerinama kokybė ir paspartinami paraiškų teikimo terminai.

PVSP bendras finansavimas taip pat užtikrina projektų likvidumą iš karto po to, kai pasirašoma dotacija. Nepaisant to, palyginti su naudojamais lengvai prieinamais finansavimo šaltiniais, teikiant paraiškas PVSP paramai gauti, įgyvendinimas gali būti atidėtas.

4.5. Aktualumas

Palyginti neseniai priimti TTPP ir šiuo metu vykdoma sanglaudos politikos laikotarpio vidurio peržiūra (įskaitant TTPP) patvirtina, kad PVSP tebėra aktuali, siekiant patenkinti dabartinius poreikius. Įsitraukus suinteresuotiesiems subjektams, instituciniai subjektai, nacionaliniai atstovai ir galimi bei faktiniai paramos gavėjai iš esmės sutarė, kad PVSP tikslai yra aktualūs.

PVSP įgyvendinimas glaudžiai dera su naujosios Komisijos politinėmis gairėmis, kurias jos pirmininkė išdėstė 2024 m. liepos mėn., ir kartu daroma pažanga siekiant ilgalaikių tikslų, nustatytų 2019 m. Europos žaliajame kurse. Pagal PVSP įgyvendinami ES tikslai, kuriais užtikrinama, kad visi piliečiai turėtų veiksmingą teisę likti bendruomenėse, kurias jie laiko savo

namais, ir remiamas socialiai tvarus priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas regionuose, kurie įprastai yra priklausomi nuo iškastinio kuro pramonės.

5. IŠVADA IR ĮGYTA PATIRTIS

Paskolų viešajam sektoriui priemonės vertinime atkreipiamas dėmesys į keletą sunkumų, su kuriais susidurta ankstyvuoju jos įgyvendinimo etapu. Suinteresuotųjų subjektų atsiliepimai atskleidžia skirtingą valstybių narių dalyvavimo lygį. Nors kokybiniai duomenys suteikia vertingų įžvalgų, kiekybinių duomenų trūkumas trukdo atlikti išsamų vertinimą. Nepaisant šių iššūkių, esama daug žadančių veiksmingo įgyvendinimo galimybių. Toliau pateikta patirtis suteikia gairių dėl tolesnio PVSP įgyvendinimo ir padeda rengti būsimas finansines priemones.

Nacionalinių dalių ir galimų paramos gavėjų poreikių neatitikimas

Su pirmuoju kvietimu teikti pasiūlymus (iki 2025 m.) nacionalinės dalys buvo nustatytos pagal TPF numatytą biudžeto paskirstymo schemą. Tai turėjo įtakos PVSP panaudojimui ir suderinamumui su kitais finansavimo šaltiniais, o tai rodo apribojimus, kurie atsiranda neatsižvelgus į tai, kad grąžintino finansavimo paklausa gali skirtis nuo JTF paskirstymo metodo. Nors visomis valstybių narių, kurių nacionalinės dalys yra didžiausios, nacionalinėmis dalimis vis dar galima naudotis, kitos valstybės narės būtų galėjusios pasinaudoti daugiau išteklių. Be to, valstybės narės, kuriose nacionalinė dalis buvo mažiausia, ir pareiškėjai turėjo mažiau paskatų investuoti išteklius į PVSP taikomųjų programų rėmimą arba plėtojimą.

PVSP pajėgumai mažesniems projektams remti yra riboti

Nors mažesniems projektams, įskaitant penkis projektus, kuriems per tarpininkus suteikta paskolų nuo 1,5 mln. EUR iki 12 mln. EUR, PVSP parama teikiama, per tarpininkus teikiamos paskolos galimos tik dviejose valstybėse narėse. Kitose valstybėse narėse mažiausia paskolos suma yra 12,5 mln. EUR, o tai yra tikrai didelė riba mažesniems pareiškėjams. Bendrosiomis paskolomis suteikiama galimybė pasiekti paskolos dydžio ribą sujungiant kelis projektus, tačiau dėl to paraiškų teikimo procesas tampa sudėtingesnis. Mažesni subjektai gali neturėti reikiamos patirties ar išteklių, kad galėtų veiksmingai vykdyti šio lygmens koordinavimą. Todėl mažesniems projektams PVSP gali būti neteikiama.

Galimas didelio minimalaus paskolų dydžio ir koordinavimo problemų sprendimas – aktyvesnis nacionalinių skatinamojo finansavimo bankų institucijų dalyvavimas ir dažnesnis finansinio tarpininkavimo naudojimas, tačiau pagal PVSP jiems turi būti suteikiamos tinkamos paskatos dalyvauti. Bet kuriuo atveju būsimų finansinių priemonių finansavimo partnerių atranka turėtų būti glaudžiai suderinta su potencialių paramos gavėjų poreikiais ir profiliais, ypatingą dėmesį skiriant partnerių, turinčių institucinių gebėjimų ir veiklos sistemas, kurių reikia mažesniems paramos gavėjams remti, įtraukimui.

PVSP įgyvendinimo modelis

PVSP įgyvendinimo modelis suteikia keletą privalumų, dėl kurių ji tampa patrauklesnė. Vienas iš pagrindinių PVSP privalumų – sudaryti palankesnes sąlygas vietos viešosioms įstaigoms tiesiogiai gauti ES lygmens finansavimą. Be to, PVSP naudojamas mišraus finansavimo metodas, pagal kurį ES dotacijos derinamos su EIB paskolomis ir papildomais finansavimo šaltiniais. Taikant šį metodą gali būti didinami projektams skirti finansiniai ištekliai, nes 1 EUR PVSP dotacija pritraukia vidutiniškai 12 EUR investicijų.

Tačiau dėl PVSP dviejų paraiškų struktūros, dėl kurios reikia teikti atskiras paraiškas dėl dotacijų ir paskolų, paraiškų teikimo procesas tampa sudėtingas. PVSP paraiškų teikimo procesas nuo pateikimo iki galutinių susitarimų pasirašymo gali trukti iš viso iki 18 mėnesių, o tai gali būti netinkama atsižvelgiant į visų paramos gavėjų projektų įgyvendinimo terminus.

Sistema, kuria būtų sudarytos sąlygos EIB ir Komisijai tarpusavyje dalytis pareiškėjų pateiktais duomenimis, buvo galima padidinti veiksmingumą ir sumažinti administracinę naštą pareiškėjams, EIB ir Komisijai. Dėl būsimų finansinių priemonių reikėtų išnagrinėti galimybę Komisijai ir jos finansiniams partneriams geriau dalytis duomenimis, tačiau norint sukurti būtinas sistemas ir procesus, reikėtų didelių investicijų į išteklius ir jie turi būti suderinti su planuojamu priemonės diegimu. Siekiant supaprastinti paraiškų teikimo procesą ir padidinti ES pridėtinę vertę, būtų galima išnagrinėti alternatyvų ateities finansinių priemonių įgyvendinimo modelį, pagal kurį vienas subjektas valdytų mišrius finansavimo šaltinius. Galiausiai ir dotacijų, ir paskolų parametrai turėtų būti kruopščiai pritaikyti visoms būsimoms finansinėms priemonėms. Dotacijos parametrai turėtų būti proporcingi investicijų pobūdžiui ir mastui ir visų pirma jais turėtų būti suteikiama prasminga paskata teikti paraiškas dėl priemonės, o paskolos parametrai (palūkanų normos, grąžinimo sąlygos, derybų dėl paskolų procesas ir kt.) turėtų būti pakankamai patrauklūs, palyginti su rinkos sąlygomis, kad būtų skatinamas panaudojimas.

PSVP konsultacinė parama

Valstybėms narėms teikiant pirmenybę lėšų, kuriomis siūlomas didesnis bendras finansavimas dotacijomis, o ne grąžintino finansavimo, teikiamo pagal PVSP, naudojimui, konsultacinių paslaugų paklausa pagal PVSP iš pradžių buvo nedidelė. Į šio vertinimo apimtį buvo įtraukta tik viena baigta užduotis. PVSP konsultacijas teikia EIB per programos „InvestEU“ konsultacijų centrą (pagal „InvestEU“ reglamentą), o atliekant tarpinį šio centro vertinimą taip pat nuspręsta, kad dėl nedidelio Priemonės panaudojimo dar per anksti visapusiškai įvertinti jo poveikį.

Jei dabartinės tendencijos tęsis, tikimasi, kad PVSP konsultacijos turės ribotą poveikį administraciniais gebėjimams dėl mažos užduočių paklausos šioje srityje.

PVSP stebėsenos sistema

PVSP stebėsenos sistemos trūkumas yra tas, kad tikslai, siektini pagal PVRR, susijusius su bendruoju tikslu ir konkrečiu tikslu, reglamente nenustatyti. Vykdam šią veiklą buvo nustatyti PVSP reguliavimo PVRR tikslai. Atliekant šį vertinimą paramos gavėjų ir pareiškėjų patiriamų supaprastinimo ir administracinių išlaidų vertinimas buvo ribotas, nes dėl ankstyvo PVSP įgyvendinimo etapo jis būtų buvęs pagrįstas sumažinta, netipiška imtimi. Atliekant galutinį vertinimą bus atlikta išsami analizė, kai tik bus sutelkta pakankamai pareiškėjų ir paramos gavėjų.

Nustatyti „InvestEU“ konsultacijų centro rodikliai, pavyzdžiui, numatomos sutelktos investicijos ir dalyvių pasitenkinimas, bus visapusiškai naudojami atliekant galutinį vertinimą PVSP konsultacinių paslaugų pridėtinai vertei įvertinti.

Poveikis lytims

PVSP kvietime teikti pasiūlymus pareiškėjams šiuo metu trūksta orientacinės sistemos lyčių lygybės srityje. Siekiant spręsti šią problemą, antrajame (rengiamame) PVSP kvietime teikti pasiūlymus bus numatytos papildomos lyčių lygybės skatinimo priemonės. Teisingos pertvarkos regionams skirtame priemonių rinkinyje, pavadintame „Lyčių aspekto integravimas į regionų

pertvarką⁵⁵ (kurį parengė Komisija), bus pateiktos teisingos pertvarkos poveikio lytims valdymo gairės.

⁵ Europos Komisija (2023), Lyčių aspekto integravimas į regionų pertvarką. Teisingos pertvarkos regionams skirtas priemonių rinkinys (https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/funding/just-transition-fund/toolkit-considering%20gender%20in%20regional%20transformations.pdf).